

Reactie landbouw op ontwerp-Veenweideprogramma 2021-2030

Joure, maandag 2 november 2020

Inleiding

LTO Noord, Agrarische Jongeren Friesland, Federatie Polderbelangen Friesland, Nederlandse Melkveehouders Vakbond, Feriening Biologyske Boeren Fryslân, samenwerkende agrarische collectieven Fryslân en Het Friesch Grondbezit vertegenwoordigen bijna alle 900 boeren en grondeigenaren in het veenweidegebied; gezamenlijk reageren ze hierbij op het ontwerpprogramma.

Wij willen de bodemdaling en uitstoot van CO2 beperken. Sinds 2016 maken wij deel uit van het programmateam en het Bestjoerlik Oerlis Feangreide (BOF) en in 2018 schreven wij (in navolging van het initiatiefvoorstel van Provinciale Staten en Panorama van Places of Hope) onze eigen landbouwaanpak MEI BEIDE FUOTTEN OP 'E FEANGRÛN, *de boer mei oan 't stjoer foar de útfiering fan feangreide*. Uit de MKBA, uit vorig jaar, bleek ons landbouwplan één van de twee best renderende plannen te zijn.

Veel veenweideboeren zijn al betrokken bij allerlei proeven en projecten om de broodnodige kennis op te bouwen. Ze werken samen met de programmapartners maatregelen uit om de veenoxidatie te beperken, maken gebiedsgerichte plannen en roepen om actie en om 'boter bij de vis' in Hege Warren en Aldeboarn de Deelen.

Wij zijn trots op deze boeren die -ook landelijk!- voorop lopen, zij helpen bij het inzichtelijk maken van wat er in de praktijk wel en niet mogelijk is. Wij zien hier veel van terug in het programma 'Foarút mei it Fean'. Ook al bewandelen wij niet altijd dezelfde route naar het beoogde resultaat, we bouwen graag voort op de mooie samenwerking met provincie en Wetterskip. Het past bij onze cultuur, ús mienskip en hoe we in Fryslân samenwerken. Daar hoort ook bij dat we eigenzinnig zijn, eigen kennis en inzichten inbrengen en respect vragen voor onze positie als eigenaar en gebruiker van de grond. Wij willen samen bouwstenen van het veenweideprogramma 2021-2030 leggen tot een goed fundament met een onderling verband die we stap voor stap opbouwen met een architectuur die we in de tijd kunnen aanpassen op basis van nieuwe kennis en inzichten.

Tot slot, het is jammer dat wijzelf, onze achterban en al die betrokken boeren door de gekozen aanpak niet mee aan de basis konden staan van dit ontwerpprogramma 'Foarút mei de Fryske feangreiden'. Wij geven u in overweging het programma op te knippen in een haalbaar en betaalbaar deel en een deel waar de "Fryske oanpak" nog op losgelaten moet worden. Mede daarom kiezen we nu een voorlopig standpunt. Na raadpleging van de achterban met inbreng van boeren die met enthousiasme deelnemen aan proeven, projecten en klankbordgroepen wordt het standpunt definitief bepaald. Daarom zeggen wij samengevat:

- NEE:
- Peilmaatregelen op gronden met een kleidek > 40 cm
 - Peilmaatregelen op gronden met < 80 cm veen
 - Resultaatverplichting m.b.t. CO2 reductie en bodemdalingsreductie

- JA, MITS
- Hege Warren / Aldeboarn De Deelen
 - Ontwikkeling verdienmodellen en grondinstrumentarium
 - HAKLAM / BMW

- JA:
- Bodemmaatregelen
 - Inspanningsverplichting t.a.v. CO2 reductie en bodemdalingsreductie
 - Alle initiatieven (van onderop) die op draagvlak van onze achterban kunnen rekenen.

ONZE STANDPUNTEN TOEGELICHT

NEE tegen peilmaatregelen op veen met klei dikker dan 40 cm:

- uit onderzoek van Sweco tussen Sneek en Irnsum (in opdracht van het Veenweideprogramma) kan vastgesteld worden dat een kleipakket van dikker dan 40 cm (8350 ha) een conserverende werking heeft op het onderliggende veen. Oxidatie en bodemdaling is verwaarloosbaar;
- de middelen die beschikbaar zijn uit het landelijk klimaatakkoord zijn bedoeld voor veengronden met maximaal een kleipakket van 40 cm.

NEE tegen peilmaatregelen op veen dunner dan 80 cm:

- op de gronden met minder dan 80 cm veen is op ruim 7500 ha de veendikte tussen de 40 en 80 cm en op bijna 16000 ha veengrond is de veendikte **dunner** dan 40 cm. Met een gemiddelde grondwaterstand van 40 cm-mv ligt dit veen dus altijd droog! Deze laatste categorie is sowieso al niet meer te redden met peilmaatregelen. Ook in de categorie tussen de 40 en 80 cm veen zullen peilmaatregelen nauwelijks effect hebben;
- moerige gronden maken ook geen deel uit van het klimaatakkoord voor veenweide;
- het strookt niet met de beginselen van behoorlijk bestuur dat op grond van één modelstudie zonder contra-expertise deze moerige veengronden in de opgave blijven.

Gronden met veen < 80 cm en klei > 40 cm leveren nauwelijks een bijdrage aan CO2 reductie. Maar onderdeel zijn van de opgave brengt wel planologische en economische schade toe; ons inziens verspilling van geld en moeite.

Nee tegen de resultaatsverplichting voor CO2 reductie.

JA tegen onze inspanning om bodemdaling en CO2 emissie te beperken.

JA tegen ontwikkelgebieden De Hege Warren en Aldeboarn De Deelen mits:

- er voldoende geld is voor compenserende en flankerende maatregelen en de blijvende boeren voldoende gecompenseerd worden in grond en geld, stoppende boeren een eerlijke prijs voor hun bedrijf krijgen en verplaatsende boeren daarbovenop gecompenseerd worden voor verplaatsingskosten;
- de waarde van grond en gebouwen gerelateerd wordt aan prijspeil 2019, zodat waardevermindering als gevolg van planontwikkeling 'foarút mei it fean' geen invloed heeft op de dan vastgestelde dagwaarde;
- de gebiedscommissie het finale go-no go geeft over de uitvoering van het gebiedsplan op basis van beschikbaar geld;
- de gebiedscommissie een evenwichtige samenstelling heeft overeenkomstig de belangen en met minimaal 2 leden namens de landbouw;
- toekomstige ontwikkelgebieden alleen van onderop ontstaan met draagvlak van boeren.

JA tegen ontwikkel- en verdienmodellen / toekomstperspectief mits:

- een commissie van onafhankelijk deskundigen (o.a. accountancy, financiers, banken, taxateurs en enkele praktiserende boeren) een bindend advies geeft over de wijze en methodiek van afwaardering van landbouwgrond;
- deze commissie een bindend advies geeft over de inzetbaarheid van vervangende verdienmodellen die voor de blijvende boeren een gelijkwaardig bedrijfseconomisch perspectief bieden als het huidige bedrijfsmodel;

FBBF
Feriening Biologyske Boeren Fryslân

**Federatie
Polderbelangen
Friesland**

Het
Friesch
Grondbezit
Land in vertrouwde hand

**LTO
noord**

- de ontwikkelde methodieken voor afwaardering en vervangende bedrijfsmodellen de praktijktoets in Hege Warren en Aldeboarn de Deelen doorstaan;
- afwaardering een onderdeel is van een gebiedsplan waarbij instrumenten voor herinrichting zijn ontwikkeld. Boeren krijgen de mogelijkheid voor een passende herverkaveling of uitplaatsing. Omliggende bedrijven die achterblijven krijgen de mogelijkheid om gronden toe te voegen aan hun bedrijf.

JA tegen HAKLAM en BMW mits:

- De uitrol van HAKLAM (*hoger als het kan lager als het moet*) samen gaat met BMW (*boeren meten water*) en kan rekenen op draagvlak van betrokken boeren.
- Deze gericht is op het beïnvloeden (verhogen) van de grondwaterspiegel met behoud van draagkracht en productie, zowel qua opbrengst als kwaliteit.
- Dat de sturing bij betrokken boeren en gebiedsbeheerder van het Wetterskip ligt.
- Er in de proefperiode een lerend principe gehanteerd wordt en een schaderegeling als vangnet aanwezig is.

JA tegen bodemmaatregelen:

- die ervoor zorgen dat regenwater beter in de bodem dringt om de grondwaterspiegel positief te beïnvloeden en de draagkracht te behouden;
- die veenoxidatie, CO₂eq uitstoot en bodemdaling beperken dan wel compenseren, zoals klei in veen, zilte slib, profiel keren en ophogen van gronden ter compensatie van de daling.
- die een peilmaatregel kunnen vervangen bij effectieve CO₂eq reductie.

Wij zeggen altijd **JA** tegen plannen die draagvlak hebben bij onze achterban!

Wij raadplegen onze achterban op bovenstaande standpunten en nemen in bijzonder de volgende onderdelen mee:

1) Peilbeheer van -40 cm-mv mits haalbaar, betaalbaar en uitvoerbaar!

Wij staan voor het verhogen van grondwaterpeilen, maar wel op een betaalbare, haalbare en uitvoerbare manier. In eerste instantie met behoud van normaal landbouwkundig gebruik en inzet van flexibelpeilbeheer (HAKLAM). Als boeren en programmapartners tot de conclusie komen dat verdere verhoging wenselijk is, dan gaat dit samen met afwaardering van landbouwgrond met functiebehoud en vervanging van grond via kavelruil. Uitgewerkt in een gebiedsplan en natuurlijk alleen als er voldoende geld is voor compensatie en flankerende maatregelen.

2) Bodemmaatregelen complementair aan en inwisselbaar voor peilmaatregelen.

Peilmaatregelen kunnen pas effectief zijn als ze samengaan met het verbeteren van de bodemconditie zodat deze meer regenwater kan vasthouden met behoud van draagkracht. Daarnaast moet er meer ingezet worden op CO₂ reducerende bodemmaatregelen en moeten de effecten daarvan onderzocht worden. Effectieve maatregelen zijn complementair en moeten **inwisselbaar (in plaats van)** zijn met de hydrologie maatregelen zodat er ook een breed gevulde gereedschapskist is voor de CO₂ reductie die goed inzetbaar is op gebiedsniveau.

3) Passend verdienmodel voor een duurzame melkveehouderij

Welke mix aan maatregelen is nodig voor een passend en generatiebestendig verdienmodel in het veenweidegebied en hoe kan de afwaardering van landbouwgrond daar aan bijdragen? Welke interventies en investeringen zijn nodig om een verdienmodel voor de toekomst op te zetten?

